

פרוטוקול מס' 137
מישיבת ועדת הכספים
מיום א', כ"ז בתשרי תשל"ה - 13.10.74

נכח:

חברי הועדה:
י. קרגמן - יו"ר
ש. ארליך
ס. ארנס
א. דונן
צ. גרשונביץ
ע. פיינרמן
ג. פת
ד. קורן
ח. קורפור
י. גולן

ד"ר ג. קטרון - היועץ המשפטי לועדה
א.נ. פלוג - היועץ הכלכלי לועדה
ס. אלחנני - עוזרת

מוזמין: א. גפני - הממונה על התקציבים

רשמה: א. ובר

קיצוצים בתקציב לשנת 1974

סדר היום:

היו"ר י. קרגמן:

אני פותח את הישיבה.
שאלה למר גפני בקשר למשרד השיכון -
היתה ועדה בינמשרדית בעניין "עמידר" והיא אשרה את המסקנות שהגישה
ועדה מיוחדת של המכון לפיריון העבודה ביחס לייעול ב"עמידר". ועדה
זו הוקמה לפי פנייתה של ועדת הכספים של הכנסת. המכון לפיריון
העבודה הוציא מסקנות על קיצוצים די ניכרים. שר השיכון אז, מר שרף,
והנהלת "עמידר" ערערו אז על המסקנות; ואז אמרנו, טוב, הועדה הבינמשרדית
לייעול תבדוק את הערעור עד חודש נובמבר מסויים והיא תחליט. הועדה
הבינמשרדית טרה והחליטה שמה שקבע המכון לפיריון העבודה צריך לבצע אותו
פחות או יותר. אני חושב שהעניין לא ברצע עד היום. אם מדברים על קיצוצים
וקימוצים, השאלה היא האם אין מקום מחדמנות זו, כאשר עושים קיצוצים,
לבחון את האפשרות לבצע את המסקנות של ועדת הכספים, שהן לא מסקנות
סתמיות, אלא מבוססות על מסקנות המכון לפיריון העבודה, ועל המסקנות של
ועדת הייעול הבינמשרדית, וכן הודעה של שר השיכון שרף לוועדת הכספים
שהוא יבצע את המסקנות של הועדה? עד כמה שאני יודע, ואינני מתעניין
בכך יום יום, העניין לא התבצע. כאשר מדברים על קיצוצים בשירותים,
שהם ממש מן השר החי, מן הדין לבצע קודם מסקנות של ייעול.

א. גפני:

הבאנו פה רק את הקיצוצים הנוגעים
למשרד הממשלה. העובדות כפי שהיו
אמר, הן כנראה נכונות. קיצוץ כזה הוא בחברה, וברור שמשרד השיכון
חייב לטפל בו. אל אין זה קיצוץ בתקציב משרד השיכון. השאלה הזו עולה
בדיוני ועדת המשנה בראשות חבר הכנסת פינרמן, ששם הוזמן משרד השיכון,
ויהיה לכך המשך.

א. ב. פלוג:

זה לא בדיוק תושא שלפני ועדת המשנה.

א. גפני:

שם סוכם עניין מתן הלוואות וכן
עניין "עמידר" שהועלה על ידי חבר-

הכנסת גרשוני.

ג. גרשוני:

אני העליתי את זאת לפני שבתיים.

היו"ר י. קרגמן:

אם זה כבר הועלה, אי מחזק את זאת.

א. גפני:

אני חושב שצריך להזמין בעניין זה את
שר השיכון שהוא השר הממונה על
"עמידר", והיו"ר של החברה הוא המנהל הכללי של משרד השיכון.

היו"ר י. קרגמן:

אני אזיע שועדת המשנה תדון בזאת.

א. גפני:

"עמידר" אמרה שהיא לא יכולה לבצע
את המסקנות ואנו היינו מאחורי המסקנות.
לא אמרתי שום דבר, פרט לזה שצריך להזמין את שר השיכון לדיון בנושא.

היו"ר י. קרגמן:

ועדת המשנה תזמין את שר השיכון ותבחן
את העניין מחדש.

א. גפני:

גם אם יקצרו ב"עמידר", הדבר לא ימצא
את ביטויו במעייפי חוק התקציב.

ש. ארליך:

אני רוצה להבין: קראתי בעתונים
שיש תקציב נוסף. שיש קיצוצים מצד אחד
ויש תקציב נוסף מצד שני. תקציב נוסף מחייב להביא זאת לכנסת.

היו"ר י. קרגמן:

בוודאי.

ש. ארליך:

מה סך הקיצוצים? ובכלל, מה ההבדל
בין שני הדברים הללו?

היו"ר י. קרגמן:

מר ארליך לא השתתף בישיבה וקודמת
שבה הסביר מר גפני את העניין, אבל

נעשה זאת שוב היום.

צ. גרשוני:

שאלה בקשר לענין הקליטה. אני רוצה להבין - ואינני חושב שאפשר להוציא את זאת מכלל דיון כאשר מדברים על קיצוצים - כולנו יודעים ומקווים שתהיה עליה בממדים יותר גדולים. אני רואה שיש קיצוצים במשרד הקליטה ובשיכון, שהם יכולים לנגוע בענין הקליטה. כל הזמן איננו שומעים מה יקרה אם תהיה עליה יותר גדולה, ואין לזה שום אינדיקציות בשום תקציבים שאנו מקבלים. אני חושב שיש עכשיו מקום, כל מה שיותר מוקדם, לדעת מה קורה פה: אם זה יהיה בתקציב נוסף, אם יש בכלל מחשבה על הענין הזה? אני אומר את זאת דווקא בהזדמנות של קיצוצים. כי אין לדעתי שום אפשרות הזדמנות שמדברים על התקציב לא לראות שיש הכנות ממשיכות לקליטה מוגברת. אין זה מספיק שנקציב לכך סכומים ברגע שהדבר יקרה; דרושות הכנסות מוקדמות ואני חושב שזה שייך לדיון זה.

מ. ארנס:

ברצוני להעיר מספר דברים כלליים לגבי מצב התקציב כפי שאני רואה אותו, ואחר-כך אתייחס לקיצוצים - במיוחד לקריטריונים שאתם משתמשים בהם לקביעת גודל הקיצוצים. לי ברור שלא קיצצתם מספיק. נדמה לי, שגם לא קיצצתם מספיק בהתאם לשאיפות שלכם, כאשר דובר על המדיניות הכלכלית החדשה; כיוון שאני חושב ששאיפת כולנו היתה אז שלא יוגש תקציב נוסף לכנסת, אם כי אנו יכולים לשער שבתנאי אינפלציה אפשר להגיע למצב שהתקציב הנוסף הוא בלתי נסנע - למרות שמידת התחזית היא סימן לגבי מידת היסודיות שבה נעשה הדבר. אבל היות שאנו בתהליך אינפלציה, הצד הפסיכולוגי הוא חשוב מאוד. צריך היה לעשות כל מאמץ, ואינני בטוח שעשה כל מאמץ כדי לקצץ במידה מספיקה, שלא יצטרכו לגשת לתקציב נוסף. אני אומר זאת גם על רקע ההרגשה שלי, ואני עומד להביא את זאת במקום תכונן, שיצטרכו להגדיל את תקציב הבטחון. לכן, אם מדבר על תקציב נוסף, הוא יצטרך לגדול מעבר למה שאתם חושבים, ברגע שיצטרכו להגדיל את תקציב הבטחון.

עד כמה שהבנתי ממר גפני בישיבה האחרונה לגבי הקריטריונים לקיצוצים, החלטתם לא לקצץ בכוח-אדם במשרדי הממשלה, והחלטתם לא לקצץ בפעילות תכנית למעוטי יכולת - זרועות צעירים וכו', והיינו, הבניה שמטרתה היא שיפור המצב החברתי.

א. גפני:

לא אמרתי שהחלטנו לא לקצץ בכוח-אדם. יש קיצוצים משמעותיים בכוח-אדם,

אמרתי מה מתכוונים לעשות.

מ. ארנס:

לא הייתי מסכים לעי הקריטריונים האלה. לדעתי, ודרכי לקצץ בכוח אדם במשרדי הממשלה לא רק כיוון שניתן לבצע את העבודות בצורה יותר יעילה; כל אחד מאתנו שיש לו מגע במשרדי הממשלה, יוכל לומר את זאת. אינני רוצה להוציא דיבה כוללנית על משרדי הממשלה, אי בטוח שיש מקומות שבהם עובדים בצורה מסורה ויעילה ובלתי לקבל תשלום עבור עבודת שעות נוספות - אבל בממוצע, באופן כללי, אני חושב שלא דרושה ראייה מעמיקה ביותר שבמשרדי הממשלה באופן פיסיו, מבחינת שעות עבודה, מספר אנשים, קריאת עתוננים, אכילת סנדוויצ'ים וכו' - הציבור בא במגע עם תופעות כאלה יום-יום.

א. גפני:

סנדוויצ'ים אזור לאכול, וקריאת עתוננים זה לפעמים חלק מהתפקיד.

מ. ארנס:

מי שבא במגע עם משרדי הממשלה, לא יכול שלא להגיע למסקנה שהעבודה בהם היא הרבה מתחת ליעילות ולא רק זאת, אלא שהיא איננה עומדת בכל יחס למצב החמור שבו אנו נמצאים. כאשר מדברים על קיצוצי בכוח-אדם במשרדי הממשלה, אינני מתכוון בזה להשיג רק את החסכון, אלא אני דואג לחוסר כוח-אדם בפעילויות החשובות במדינה. מה שמאפיין את משק המדינה היום הוא מחסור בכוח-אדם בפעילויות שהן החשובות, ובהתאם לתוצאות הפעילויות האלה עצמור או ניפול. בראש וראשונה אני מתייחס לפעילויות הבטחוניות. מי שמטפל בזה שומע שאי אפשר לעשות הרבה דברים בגלל מחסור בכוח-אדם. לכן, צריך להעביר כוח-אדם ממקום למקום. אם הממשלה לא הגיעה למצב שבו היא נבנית להעברת כוח-אדם מתעשיות לתעשיות, היא לפחות יכולה לדאוג לכך שהיא תקצץ בכוח-האדם במשרדי הממשלה, ותואג להעברתם לפעילויות יותר חשובות. דבר זה ניתן לביצוע על ידי ייעול הפעילות של כוח האדם.

בתחום הבניה - אי מעריך את חשיבות המפעל הזה - הבניה הקשורה בבעיות החברתיות במדינה, לא פחות מכל אחד אחר ולא פחות מהמשלה. אבל תוך ראיית המצב החמור בו אנו נמצאים, אין מנוס מלדחות את הפעילויות האלה עד שנעבור את תקופת החירום הזו, ולהפנות את המשאבים הכספיים והאנושיים לדברים שהם צו השעה להיום. תסתכלו מה נעשה בעולם הערבי ובייחוד בארצות הברית במלחמת עולם השניה; הפסיקו שם את הכל - הפסיקו לייצר מכוניות, הפסיקו את הבניה, וגם שם לא היו חסרות בעיות חברתיות. יש לנו בעיות חברתיות וצריך לסגור את הפערים. אבל אי אפשר לעשות הכל. מר ספיר אמר שנקדם את כל הדגלים. אי אפשר להתקדם עם כל הדגלים, כי אז לא נתקדם בכלל וניפול. צריך לבחור את אותם הדגלים שיש לדחוף היום, ואת הייתר לשים בצד. לכן, קריטריון או קו שלפיו אין מקצצים את הבניה החברתית, לדעתי, הוא קריטריון מוטעה, וכתוצאה מכך לא נפנה את המשאבים שלנו לכיוון הנכון.

ג. פת:

כמה שאלות ספציפיות - היה לנו פה דיון על משרד הדחות. דיברנו על כך ששיבות ההסדר זכאיות לתמיכות מוגדלות, והישיבות הרגילות זה לא אסון. והנה אני רואה בקיצוצים שלפנחנו ששיבות הרגילות יש 10 מיליון לירות ומזה מורידים מאה אלף לירות; ואילו לשיבות ההסדר שלהן יש 900 אלף לירות, מורידים 275 אלף לירות. אז אם יש למישהו ענין לעשות חשבון עם ישיבות ההסדר, הדבר לא ברור לי. כי לשיבות הרגילות מורידים 1%, ואילו לשיבות ההסדר מורידים 27%. היה פה קונסנזוס ששיבות ההסדר צריכות לקבל יותר, בניגוד לשיבות הרגילות שלא תורמות למדינה כהוא זה. אני מבקש לא לאשר את זאת.

בענין תמיכות לקופת-חולים - הממשלה מדברת גבוהה גבוהה על כך שהיא מקצצת אבל איננה פוגעת בסבנה הסוציאלית ובמשפחות מעוטות היכולת. אבל הנה כתוצאה מהקיצוצים האלה מעלים את המס האחד. איזה מין הגיון הוא הדבר הזה? הממשלה אמנם מקצצת 21 מיליון לירות, אבל קופת חולים מוסיפה למס האחד. צריכים לקחת בחשבון על מי נופל העומס הזה - על אלה שמשלמים את המס האחד ולא על אלה שהולכים לד"ר הוכמן.

מה זה הלוואות למשקים לקליטת עולים? כמה עולים נקלטו במשקים? שר הקליטה הודיע שאין קליטה במשקים, וחבל שאין. מישהו בדק כמה משפחות נקלטו בקיבוצים שנתיים האחרונות? אני בדקתי את זאת. אפשר לספור אותן על שתי ידיים.

ג. גרשונ:

כמה משפחות נקלטו?

ג. פת:

עשרים ושמונה משפחות.

ג. גרשונ:

מי מסר לך את זאת?

ג. פת:

יש קיבוץ אחד שקלט עשרים ושמונה משפחות?

ג. גרשונ:

כן. קבוצת יזרעאל. מאין לך המספרים? הם לא נכונים.

ג. פת:

טוב. אני מבקש לבדוק את זאת. אולי האינפורמציה שבידי לאבונה. אני עומד על העיקר. עיקר השאלות שלי מכוונות לשיבות ההסדר. לגבי הישיבות אני מציע לא לאשר את הקיצוצים האלה.

י. גולן:

אינני יודע מאין לקחת את המספרים הללו. אני מאוד מאוכזב מהקליטה של התנועה הקיבוצית, אבל אני חושב שזה לא באשמתה. זה עצוב מאוד שעליה שבאה מארץ סוציאליסטית בורחת מהתיישבות חקלאית. אין נטיה בקרב העולים, בעיקר מברית המועצות, ללכת לקיבוצים וגם לא למושבים. אין לי נתונים סטטיסטיים, אבל המספר שמסרת רחוב מאוד מהאמת. התנועה הקיבוצית קלטה, לאו דווקא עולים מברית המועצות, אלא ממקומות אחרים. הקליטה מדרום אמריקה בלבד בתנועה הקיבוצית עולה בהרבה על המספר שנקבת. עכשיו מארגנים בתנועת העליה מדרום אמריקה עליית משפחות שלמות. תלך לעי-השלושה ולכפר גליקסון של תצופתנו ותמצא הרבה יותר מאשר 28 משפחות עולים. כך שהמספר שנקבת איננו תואם אפילו את הקליטה המזערית הזו, שאני מאוכזב ממנה.

י. גולן:

ישנה בעיה אחרת בתחום הקליטה בקיבוצים - בעיית השיכון. התנועה הקיבוצית סובלת ממחסור כרוני של שיכון לבנים החוזרים מהצבא. עד התגייסם הם גרו שניים בחדר בתנאים ירודים, אפילו בלי שירותים, ואילו עכשיו כשהם חוזרים ומתחננים, אין להם היכן לגור. עושים עכשיו נסיון רציני לקלוט עולים בקיבוצים, כי אני חושב שההתייבות יכולה להיות אובייקט רציני מאוד לקליטה, לאו דווקא בקיבוץ אלא בכל צורות ההתייבות הכפרית, והדבר מותנה בבניה מוקדמת. אתה צריך להגיד לעולה היכן הוא יוכל לגור. לכן, אני מציע לך, חבר הכנסת פת, שמצפונך יהיה שקט, לא קיבלו סכומים מיותרים. אין עוד תשובה לבעיית המחסור בשיכון בתנועות ההתייבות.

ד. סורן:
חבר-הכנסת גולן אמר מה שהתכוונתי לומר בתחום זה. בעיית הקיבוצים היא

מחסור בדיוור.

א. גפני:
לשאלתו של מר ארליך - אחזור על

תמצית דבריי בישיבה הקודמת, כי שתהיה נקודת מוצא. ההסבר מפורט בפרוטוקול של 9 ביולי, וחזרתי על כך בשבוע שעבר. הממשלה, ב-2 ביולי, עם החלטתה על המדיניות הכלכלית החדשה, קיבלה את ההחלטות כדלקמן: התקציב הרגיל של משרדי הממשלה יופחת בשלושה מיליון לירות. הרזרבה המוקפאת בסכום של 400 מיליון לירות תבוטל ו-200 מיליון לירות יופחתו מתקציב הפיתוח. זאת אומרת, סוכם על קיצוץ של 900 מיליון לירות. בסעיף של בניה בטחונות חצי מיליארד לירות יעברו לשנה הבאה, אבל זה עוד היה אז בבדיקה. אחר-כך אמרנו שנספוג את התייקרות וקנייות, ועל ידי זה נחסוך בהתחייבויות כ-200 מיליארד לירות, ועוד 250 מיליון לירות בהתחייבויות ברזרבות. נבטל אפילו דברים שהמשרדים יכלו לבצע בהמשך ושנה. כל הקיצוצים האלה יחד נתנו מיליארד ו-850 מילי לירות. אבל הקיצוצים בתקציב שבהם עוסקים עכשיו מסתכמים ב-900 מיליון לירות.

מעייף נוסף היה שהממשלה תעשה הכל להמנע מהגשת תקציב נוסף ב-1974 פרט לשינויים המתחייבים מהחלטות הממשלה וקשורות בתכנית תרונה.

ה. ארנס:
ה משפט שקשה לפרש אותו.

א. גפני:
הסברתי זאת אז בועסה וכן שבוע שעבר. אמרתי שאני רוצה לתקן מי שלא ייאמר אחר-כך שאמרנו שלא יהיה תקציב נוסף, ואגב, אפי' זוכר שגם אז, חבר-הכנסת ארנס, הנדח את הראש בהבנה - כי בבעיות כאלה שעוסקים, במאטריה כזו, מוכרח להיות חוק תקציב מס' 2. מהו חוק תקציב מס' 2 שהבאנו אותו לידיעת הועדה בטרם הונח על שולחן הכנסת? הכוונה שאם יש 4 מיליארד לירות הכנסות נוספות - חלקם מהעמקת גביה וחלק מהעמקת מלוות, היטל יבוא וכו' - סוכם שמדל זה עושים שלושה דברים: א) נותנים עידוד ליצוא שהוא גם החזר 42 אג' על וערך המוחלף, אבל גם תמריץ (גם על הערך המוסף);

אפשר היה לאזן את זה בקיצוצים.

א. גפני:
לא הצהרנו שאזן את זה בקיצוצים, אלא שצטתדל שהוצאות אחרות נשתדל לאזן על ידי קיצוצים, בניגוד למה שפורש בחלק מהעתונים, עשינו עכשיו מה שאמרנו אז, וזה מורכב מהקיצוצים שמובאים לוועדת הכספים ומתקציב נוסף שמובא לכנסת, הלואי ונצלח לעמוד בזה. מבתי על זה מאמר בעתון: ההתמודדות היא עוד כמה חודשים. מה שהממשלה אמרה אז, אנו מבצעים עכשיו, ולכן, חשבתי לתומי שזה ממש פורמלי לגבי הועדה ששמעה את כל ההסברים. אבל כיוון שברו כשלא, צריך לרענן את הזכרון.

ה. ארנס:
זה רחוק מלהיות פורמלי.

א. גפני:
אבל אין כאן שום שינוי כוונות. המעייף השלישי היה: אם בצד ההכנסה מטילים היטל יבוא, ועל היבוא הבטחוני צריכים 400 מיליון לירות, אין לנו מאין לחסוך את זאת, ורושמים זאת בצד ההוצאה ובצד ההכנסה. אין שום מעייף שבא להגדיל את תקציבי המשרדים שאנו מקצצים אותם פה. ניסינו להראות פה שזה לא תרגיל קוסמטי ושמצד זה מקצצים ומצד זה מוסיפים. הקיצוצים למשרדים הם ממש קיצוצים. התוספות הן לא למשרדים אלא נובעות מההכנסות תוספות.

כאשר מסתכלים על הקיצוצים ועל חוק התקציב מס' 2, רואים שהתקציב מבחינת הזרמה מאוזן לעומת מיליארד וחצי לירות הזרמה שהיתה בתקציב המקורי, וזה בדיוק מה שהזרנו בעת הגשת התקציב המאוזן.

אמרתם שתספגו כספים.

מ. ארנס:

א. גפני:

אמרנו שספוג כחצי מיליארד לירות ובמקרה הטוב מיליארד לירות. הכל תלוי באומדן ההכנסות מאמיסיות. היום יותר ברור המצב באמיסיות, ולכן הפחתנו חצי מיליארד מהכנסות מאמיסיות. אם זה לא יעמוד, ואומדן האמיסיות יירד יותר מחצי מיליארד לירות, נצטרך לחשוב מה עושים הלאה. אבל מה שאני בטוח, שאם תעינו בפרוטוקול מאז בעיון, בהחלטת הממשלה, בחוק תקציב מס' 2 ובקיצוצים, תראו שעד עתה הממשלה עומדת במה שהיא אמרה. אני חוזר ומזהיר כל הזמן גם את השרים וגם את הממשלה, ולכן היה כתוב ש"נשתדל"; כי דברים קורים במדינה, וקשה להתחייב באופן מוחלט מה יקרה, ואי אפשר להתחייב שלא נצטרך לבוא עם תקציב נוסף אמיתי שלא קשור בתקציב הזר. אני יכול לתת דוגמאות - אם מה שמר גרשוני אמר יתאמת, ויהיה גל עליה גדול מאוד, יתכן שיצטרכו להגדיל את התקציב; אם יתאמת מה שאומר מר ארנס, נצטרך להגדיל את תקציב משרד הבטחון. נכון שאז יש דרך לקצץ עוד מיליארד לירות. כאדם שעוסק בזה עם כל משרד, אני יכול להגיד לכם שהקיצוץ הזה של המיליארד לירות היה קשה מאוד. אם יבואו לקצץ עוד מיליארד לירות עכשיו על אבעה-חמישה חודשים, זה יהיה עוד יותר קשה. אבל יתכן שלא תהיה ברירה ונעשה זאת.

מ. ארנס:

אתה אומר, ולמראית עין זה נראה נכון, שאם יתעוררו צרכים חדשים במפתיע, לא יהיה מנוס מלהגדיל את התקציב. המשאבים שלנו הם מוגבלים. לכן אומר שאם מתעוררים צרכים חדשים במפתיע, חזר היחצדי שעלינו לעשות זה להפנות מהמשאבים המוגבלים שלנו מיקום אחד למשנהו. להגדיל את התקציב זה לא בעיה. אבל אתם סתם מגדילים את האינפלציה על ידי כך. אם יש עליה, יש לתת לה את הקדימות על צרכים אחרים.

א. גפני:

יכולה בהחלט להיות ועה כזו שיש לקצץ בשיכון לזוגות צעירים כי איך ברירה. אבל אז תצטרך הממשלה לשקול אם העברת המשאבים צריכה להיות על יקסי קיצוץ בשיכון זוגות צעירים או בסעד אצל להטיל עוד נטל על הציבור. יצטרכו אז לשקול זאת, אבל דיה לשמחה בשעתה. כרגע אנו עוד לא עומדים בפני זה.

מ. ארנס:

הטלת נטל נוסף היא רק אשליה, היא לא תועיל.

א. גפני:

תלוי איך נטל. כאשר אין ברירה, אם צריך יהיה לקלוט עוד מאה אלף יהודים, כל הציבור יצטרך לשאת בה, אי מניח. אבל אי מציע לא להכנס לזאת עכשיו. יותר מדי מקדם להכנס עכשיו לשאלה מה יקרה אם.

לשאלתו השניה של חבר הכנסת גרשוני - הממשלה בהחלט פועלת כך להיות מוכנה ולא לקצץ בהוצאות שעולות לפגוע בקליטה מוגברת של עולים, אם כי צריך להבדיל בין שני סוגי סעיפים: שיכון והוצאות קליטה. התקציב, אגב, היה מפורט על 55 אלף עולים בשנה. כאשר אומרים שהשיכון מנוסס על 55 אלף עולים, הכוונה להתחלות בניה. התחלות שיכון קובעות לגבי אפשרויות קליטה בעוד שנה וחצי-שנתיים. זאת אומרת, היום בתקציב אנו מוציאים בשביל השנים הבאות, והמשך מה שהיה בתקציבים קודמים, אלה הן הדירות שיהיו השנה. אם בא גל גדול מאוד, ובא מיד, ואנו כבר כמה שנים בונים על סדר גודל של 55 אלף, אז אם יבואו 65 אלף עולים לשנה מהיום והלאה, נצטרך לרכוש דירות מהשוק, ואנו רוכשים כמויות שירות מהשוק, היות ויש התייקרויות, נבקש להגדיל מהרזרבה. אנו רוכשים דירות מפני שגם הסכומים שהיו בתקציב לא הספיקו, ובעיקר בגלל המלחמה שהבניה נפסקה, ואז מצטברים יותר מדי עולים הגרים בדיר ארעי. אנו צריכים לכן לרכוש דירות עד שהבניה תספיק ותדביק את הקצב בהתאם לתקציבים. על כל פנים, בתקציב השיכון לא נפגע בבניה לעולים כפי שלא נפגע בבניה למטרות אחרות. הדבר היחיד שנקצץ בתקציב השיכון זה 150 מיליון לירות מהרזרבה המקפאת, וזה קיצוץ של מימון. בתקציב השיכון של 2 מיליארד לירות זה לא בעיה.

ע. פיינרמן:

בשיכון ציבור לא היו פרויקטים?

א. גפני:

אין שום דבר בשיכון הציבורי.

ע. פיינרמן:

אם ה מקויים, זה צריך למצוא את ביטוי בתקציב.

א. גפני:

חבר הכנסת ארנס דיבר על כך. הקיצוצים במשרד הקליטה הם אפשריים היות ולצערנו, אמנם תוגברו אמצעים לטיפול בקליטת עולים כאלה, אבל זה מאפשר קיצוץ רק בתקציב הקליטה, שאם תגדל העלייה החצי השנה הקרובה, אפשר יהיה לטפל בזה. בינתיים, לפי הקצב שישנו עכשיו, אפשר להקפיא, אבל אין שום הקפאה בתקציב השיכון. היום אפשר להסתפק בפחות בקליטה, והממשלה לא פטרה את משרד הקליטה מקיצוצים כמו כל משרד. דרך אגב, כאשר יש קיצוצים זה לא אומר שצריכים לעשות ממש פחות בכל. פה דובר על ייעול. בסוגריים אני יכול לומר שאני חושב שאחת הדרכים להביא לייעול היא על ידי קיצוץ בתקציבים. אז מנסים להשיג אותה תפוקה בפחות תקציבים. אני מניח שכאשר משרד מקבל פחות כסף, הוא מוחק קודם כל את הדברים הפחות חשובים לו, אז הנזק לתפוקת המשרד הוא לא כל כך גדול כמו הפרופורציה של הקיצוץ.

ט. ארנס:

התפוקה של משרד קליטה קטנה מאוד...

א. גפני:

לא אמרתי את זאת. אני יכול להכנס כאן להרצאה על השיפורים במשרד קליטה אבל לא כדאי עכשיו. אני בפירוש מבדיל בין קיצוץ לייעול. הקיצוץ מביא לייעול, אבל לא זו הדרך היחידה להביא לייעול. הייתי יושב-ראש ועדה משותפת של הממשלה והסוכנות לשיפור דרכי הקליטה והוחלט על הקמת תשע לשכות שכל אחת מהן תרכז את הטיפול בעולים. זה ייעול השירות לעולים, ואני מקווה שעם הקמת השכות הללו תהיינה פחות צעקות וטרונות מצד העולים. אבל קיצוץ זה מישור אחר. על כל פנים, הקיצוץ המוצע לא יפגע בכוננות ובאמצעים שנצטרך, ואם נדע מהיום שיבואו ששים אלף בשנים-עשר החודשים הקרובים, נצטרך למצוא אמצעים חדשים לכל העולים שיטואו. בינתיים, הם אינם.

ברברים שפועלים לטווח יותר ארוך,

אם נקצץ היום שיכון עולים, אז כאשר יבואו, יהיה קשה מאוד להחזיר את הפיגור. לכן לא קיצצנו בתחום השליכון אלא בפעולות קליטה.

בענין קיצוץ בכוח-אדם - אני מחלט מסכים עם פרופ' ארנס שקיצוץ בכוח-אדם וייעול הוא חיוני, לא רק מההיקף הכספי שלו; כי כדי לקצץ מאה מיליון לירות שזה 1% מהקיצוץ שמובא פה, על ידי עובדים, צריך לפטר ארבעת אלפים עובידים. זו משימה עצומה למי שצריך לבצע אותה.

ט. ארנס:

כמה עובדים יש במשרדי הממשלה?

א. גפני:

לא חשוב. נדמה לי ששים אלף. זה כולל גם מורים וכו'. האלף שולי הוא הבעיה. כאשר הולכים לפטר אלף עובדים, אין זה משנה אם בסך הכל יש מאה אלף או ששים אלף. זה מבצע לא רגיל, והייתי מרשה לעצמי לומר, לכל ממשלה שלא תהיה. עם זאת, חשוב הטיפול בשאלת כוח-האדם גם מבחינה ציבורית, אפילו לא בא לצמצם את הסך הכל אלא להסב בתוך הממשלה. בתוך הממשלה מתעוררים צרכים, ושואפים להביא לכך שהמשרדים יקבלו את תוספת הצרכים שלהם - פרט למקצועות נוספים שאי אפשר להסב - מתוך הממשלה, ולא להגדיל את כוח-האדם. הממשלה קיבלה החלטה על הקפאה, ומינתה צוותים לכל משרד שימצאו את הדרך להסבת עובדים ואם אפשר לקצץ. היינו מאוד לא אחראים אם היינו אומרים שתוך חודש נקצץ ארבעת אלפים עובדים. אנו מעדיפים לראות מה אפשר לעשות ואחר כך להודיע על כך.

ט. ארנס:

אבל עברה כבר שנה ממלחמת יום הכפורים.

ח. קורפני:

מה הסיכום?

א. גפני:

עוד אין לנו סיכום.

ביחס לבניה - גם מהאינדוקטוריום שאנו רואים עכשיו על המצב בענף הבניה, והשבוע יש לנו בפעם הראשונה תמונה של תעיות של שנה הבאה כי מחלנו להכנס לתקציב 1975 - אני חושב שאחת ההצלחות הגדולות של מדיניות הממשלה בהסבת משאבים היא בענף הבניה. יש פה אפילו מצב שצריך אולי להזהר מ- כי ענף הבניה יש הפסקה ורסטית שלא היתה כמותה של בניית מבצעים ציבוריים, החל מבתי-ספר, בני-ילדים; אינני חושב ששערנו לעצמנו שהפסקות בניינים תהיינה בהיקף שנעשו על ידי ועדת הקפאה הציבורית. יש היום כמאה אובייקטים מתוך שלוש מאות שנבדקו, והם בבניה - בניה ציבורית ופרטית שלא למגורים, והם הופסקו, וזאת פרט לכל התחלת הבניה שהופסקו עד ה-1 בינואר.

ח. קורפן: למה הופסקו אלה שבבניה?

א. גפני: הצו אומר שלפי קביעת ועדה אפשר להפסיק להתחיל בניה אי אפשר בכלל. יש ועדת ערעורים על ועדת המומחים, ואם ועדת הערעורים מאשרת את ההפסקה, זה סופי עד 1 בינואר 1975.

ח. קורפן: מצגת התכנית לפני הכנסת זה לא היה.

א. גפני: זה היה. למשל - כמעט כל הבניה באוניברסיטאו בופסקה לפי הוראה זו. הבניה העצומה בהר- הצופים הפסקה בשל כך. אותו הדבר באוניברסיטת תל-אביב ובמכון וייצמן. הורשו רק פרויקטים קטנים לסיים.

ה. קורפן: אפשר לקבל את זאת בכתב?

א. גפני: כן.

ח. קורפן: אפשר לקבל בכתב כמה בקשות היו לפני ועדת הויסות ובדוח?

א. גפני: כן.

ג. פת: בכמה מטרים מרובעים זה מסתכם?

א. גפני: אם אינני טועה מעריכים את הקפאת הבניה הזו בחצי מיליון מטרים מרובעים.

ז. גרשוני: איך זה בא לידי ביטוי בתקציב?

א. גפני:

חלק מהקיצוצים הם בתחומים אלה. עשינו קיצוץ בתקציב האוניברסיטאות ולא ניתן להן סכומים אלה. הרבה מקיצוץ תקציב הפיתוח מתאפשר על ידי ההקפאה הזו. זה דבר אחד שאפשר העברת משאבים. דבר שני שאפשר העברת משאבים ושהתחיל כבר לפני המלחמה - הבניה הפרטית למגורים היא ברמה של ששים אחוז מהרמה שהיתה בחודשים האחרונים שלפני מלחמת יום הכפורים. אנו קוראים על המצב השוק הדיירות, ואפשר לומר שעל חשבון מוסדות הציבור ועל חשבון הבניה הפרטית למגורים העברנו משאבים לבניה לעולים ולזוגות צעירים. לפי הנסיון עד כה רואים שזה מספיק. אם נעשה את זאת בורה חריפה, יש סכנה של אבטלה או משבר חמור שהוא מעבר לצורך. אין מגמה להרוס את הענף, אלא להעביר משאבים מתוך הענף ולצמצם במשהו את הביקוש הכולל.

בממשלה אפן בדעה שאפשר לקיים בנסיבות אלה את מלוא התכניות לזוגות צעירים ולעוני - אולי לא אפריז ולא אגיד את מלוא התכניות - אבל לא לקצץ.

ע. פיינרמן: כמה דירות למטרים יסתיימו השנה?

א. גפני: במלאי יש אותה כמות שהיתה לפני המלחמה - חשעים אלף דירות, אבל ההרכב משתנה. גדל מספר הדיירות בבניה ציבורית וקטן מספר הדיירות בבניה פרטית.

היו"ר י. קרגמן:

אני מציע שבזמין אשר השיכון לדיון על נושא השיכון בכללותו.

א. גפני:

בשלב זה לא קיצצנו לזוגות צעירים ולעוני. נראה בשנה הבאה.

ח. קורפן:

איך זה שכל ההשקעה שקוצצה באוניברסיטאות לא משתקפת בתקציב?

א. גפני:

ערב יולי היתה לפנינו תביעה של תוספת 150 מיליון לירות לבניה באוניברסיטאות, והוכחות שצריך את זה אם ממשיכים בבניה. עכשיו או מקווים שאפשר יהיה להסתפק בסכום שבתקציב. מה שיש בתקציב הולך בעצם לכיסוי חובות שהאוניברסיטאות קיבלו על עצמן בשנה שעברה, או איגודי השוחרים שלהן, ואנו צריכים לתת לפי חוקים.

ח. קורפן:

התשובה שלך היתה נכונה לו לא היו מתחילות האוניברסיטאות בבניה.

א. גפני:

ה-150 מיליון לירות שהאוניברסיטאות תבעו היו על אותה הבניה. כי שנה שעברה התייקר מדר התשומות בבניה ב-43%. עכשיו התקציב הנוסף שהם דרשו זה לכיסוי הפרש. אמרנו שבמקום להמשיך את האובייקט הזה, שיפסיקו אותו, ואז התקציב יספיק כדי לכסות את מה שקרה עד עכשיו.

ח. קורפן:

כל התקציב דרוש שם בלי שימשיכו לעבוד?

א. גפני:

בתקציב יש 182 מיליון לירות למוסדות לחינוך גבוה. פרויקט הר הצופים מגיע למצליארד לירות, אם יעשו את כולו. רוצים לעשות אותו במשך שמונה שנים. אז כדי לכסות אותו במשך שמונה שנים, צריך כל שנה מאה מיליון לירות. הכסף שישנו בתקציב הוא להתחייבויות קודמות. היה להם חוזה עם קבלן, הם צו. ועסק התייקר, הם צריכים לשלם לו את ההתייקרות, וכדי לכסות את ההתייקרות הם זקוקים לתקציב הנוכחי.

ח. ארנס:

בתקציב לא היתה התייחסות להתייקרויות צפויות?

א. גפני:

היתה התייחסות של 15% למשל, הסכומים שבתקציב 1975 יהיו מבוססים על אחרים

ש בנו במבר.

ח. קורפן:

אני חוזר שוב לנקודה זו. אני רואה אותה חשובה כי אני חושב שיש בה הרבה עשן. דובר שנתסוך בבניה שני מיליארד לירות בלי למעט את העבודה. השר אמר שהעבודה תימשך במלוא הקצב כמו שנה שעברה אבל מזרימים פחות שני מיליארד לירות.

א. גפני:

יש פה בלבול. 2 מיליארד לירות זה לא מהתקציב, זה כל המשק.

ח. קורפן:

השר אמר שהמשק יזרים פחות 2 מיליארד לירות לבניה ונכנה אותו דבר. אבל הגענו למצב של צמצומים דרמטיים בעבודה. מכאן, שהיינו צריכים לחסוך עוד מיליארד לירות, וזה לא משתקף בתקציב. מתגרד שכל התקציבים נשארו כפי שהיו, ואתה אומר שמנעתם את הדיולים.

א. גפני:

אני חושב שבתקציב יש צמצומים בענף הבניה של בערך 500-600 מיליון לירות. זה בתקציב הפיתוח. החל ממחלפים בנישים שלא נעשו וכבישים שלא התחילו בהם וכלה בבתי-ספר וגני ילדים. מתוך קיצוץ של 600 מיליון לירות בתקציב הפיתוח, קיצוץ של 500-600 מיליון ליבות בבניה. חוץ מזה יש צמצום הבניה הפרטית חלק על ידי איסור בניית דירות ששטחן מעל ל-110 מ"ר, וחלק בגלל הירידה בניקט. שם יש עוד 350-400 מיליון לירות. בבניה הבטחונית רצינו לקצץ חצי מיליארד לירות על ידי אחיה. היקף הביצוע הוא לא לפי תלמי המחנך.

יש פה צמצומים מתוך שני מיליארד פער, ואני חושב שכבר עברנו את המיליארד. בתקציב יש לזה ביטוי ב-400-500 מיליון לירות.

היכן המיליארד השני? ח. קורפן:

המיליארד השני עוד זורם. לכן אינני חושב שלא תהיה העלאה מחירים. תהיה א. גפני:

קצת העלאה מחירים.

אני מציע שאת נושא השיכון נניח על השולחן. ח. קורפן:

תזכירו את שר השיכון ואולי גם את שר האוצר ותבקשו דיווח מלא. א. גפני:

בזמין את שר השיכון. הי"ר י. קרגמן:

לשאלות של חברי הכנסת פת - אני רוצה להפנות את תשומת לבך שבתקציב המקורי של משרד הדתות היתה תמיכה של 10 מיליון לירות לישיבות, לפי קריטריון של תמיכה לתלמיד. עמה לי 500 לירות לתלמיד. א. גפני:

מישהו ביקש את זה? זה שקר וכזב. אני מדבר מפיותיהם של אנשי משרד הדתות. הישיבות מרווחות על 200 תלמידים כאשר יש להם 80 תלמידים, ומשרד הדתות מתעלם מזה בגלל שיקולים מפלגתיים פאר-אכסלנס. ג. פת:

חברי הכנסת פת, אמרת קודם בעניין קיבוצים שבדקת. אל תהיה כל כך פסקני. איתו דבר אתה אומר בעניין זה "שקר וכזב". אל תאמר ככה. יכול להיות שזה לא בדיוק כמו שאומרים, אלא תהיה כל כך חריף. הי"ר י. קרגמן:

מתי קיבלה ועדת הכספים דיווח על מספר התלמידים בישיבות? זה הסוד וכמוס ביותר לצורך תמיכות. ג. פת:

בשרי הסבר יש מספרים, אבל אינני יכול להיות ערב לזה. א. גפני:

שאלתי את מבקר המדינה אם הוא עשה את זאת, והוא אמר שהוא לא רוצה להכנס לזה. ג. פת:

זה לא אומר שהכל שקר וכזב. הי"ר י. קרגמן:

איפה ההגיון של ישיבות ההסדר הורידו 30% ולישיבות הרגילות הורידו 1%? ג. פת:

שאלת אם נתנו לוועדת הכספים הסברים. בדברי ההסבר לתקציב משרד הדתות מצויין מספר תלמידי הישיבות בתשל"א ובתשל"ג. הכנסנו את הנתונים שקיבלנו ממשרד הדתות. אינני יכול להיות ערב למספרים. בתשל"א כתוב - 19,840 תלמידים ובתשל"ג - 21,818 תלמידים. א. גפני:

ואם אין אמון בנתונים אלה? ש. ארליך:

לא הלכנו לספור אותם. א. גפני:

בעליית הנוער יש ביקורת על מספר הילדים. י. גולן:

אינני בא לומר שבדיון מספריית. א. גפני:

חברי הכנסת פת, אם תאמר שאתה מציע לספור, אפשר. הי"ר י. קרגמן:

אני מציע לא לאשר את הקיצוץ הזה לישיבות ההסדר 30% ולישיבות רגילות 1%. ג. פת:

א. גפני:

הסעיף של 10 מיליון לירות מיועד לכל הישיבות, כולל ישיבות ההסדר. אינני יודע אם המספרים נכונים. יש משרד אחראי לזה ויש מבקר המדינה. נביח שזה נכון. זה נבנה לפי 500 אלף לירות לתלמיד - לכל הישיבות, כולל ישיבות ההסדר. יש סעיף שני של תמיכה בישיבות ההסדר, נוסף לזה. משרד הדתות הציע להוריד סכום מסויים מכלל התמיכה, ובסעיף של ישיבות ההסדר הציע להוריד סכום נוסף.

ג. פת:

זה לא ברור. בתקציב כתוב ישיבות ההסדר וישיבות רגילות.

א. גפני:

אני מביא בפניכם את מה שהציע משרד הדתות. לא מצאנו מקום להתנגד להצעותיו.

עד היום.

ח. קורפן:

מה מספר התלמידים בישיבות ההסדר?

א. גפני:

930. יש לי רשימה לפי המקומות. בישיבות רגילות - 21,800 תלמידים.

ג. פת:

אני מבקש לא לאשר את הקיצוצים האלה.

הי"ר י. קרגמן:

~~כשאישורנו את תקציב משרד הדתות, כל זה היה.~~ עכשיו מאים לקצץ מזה.

ג. פת:

אני מציע לקצץ מהישיבות הרגילות את הסכום הגדול ולא מישיבות ההסדר.

א. גפני:

בענין המשקים וקליטת העליה - אי אפשר להגיד שאין קליטת עולים במשקים. יש היו כ-2500 משפחות. מוקנו זאת לאחרונה. דומני שבשנתיים האחרונות

הי"ר י. קרגמן:

תשלח לנו בבקשה את המספרים.

א. גפני:

אני אשלח את הנתונים. מה שחשוב הוא שבסעיף הזה אינך מערער על הקיצוצים

אלא על עצם הסעיף.

ג. פת:

ביקשתי רק לבדוק בנושא קליטת העולים.

א. גפני:

אני יכול להודיע לך שהכללים לשחרור כספים הם רק לפי זה אם יש אנשים. זה

לא הולך אוטומטית. יש ועדה שבוחנת את זאת.

הי"ר י. קרגמן:

נקבל את הנתונים.

א. גפני:

אני מוכן לבקש ממשרד הקליטה את הקריטריונים של הועדה הזו ונספק לכם את כל האינפורמציה על הועדה ודרכי פעולתה.

בקשר לקופת-חולים - קיצצנו את התמיכה שלנו לקופת-חולים על בסיס זה שקופת-חולים תקצץ לפי העקחנות שנקבעו - אם זה 15% מקניות או בצורה אחרת, עשינו את החשבון ולפי זה קבענו.

ח. קורפן:

הקיצוץ היה ביחס/לתמיכה או ביחס הפוך לתמיכה?

א. גפני:

הקיצוץ היה לפי אותה פרופורציה. לקופת-חולים ישנם השקולים שלה. היא איננה מתייעצת אתנו כאשר היא מעלה את המס האחיד. אני יכול להגיד, לפי מה שקראתי בעתון, שהיה להם גרעון גדול ולכן העלו את המס.

ג. פת:

הם העלו את המס בגלל הקיצוץ של הממשלה.

א. גפני:

הם לא חייבים להתייעץ אתנו.

מ. ארנס:

למה לא קיבלנו את ההסבר ל-808 מיליון לירות?

א. גפני:

כאשר באתי לפני הוועדה ביולי נתתי רשימה של הוצאות ובעיות נוספות שבעיקרן היו מקלטים והתייקרויות שכר מעבר לחזוי, והתייקרויות אחרות מעבר לחזוי כמו מענקים לתעשייה למשל. רשימה זו הסתכמה ב-2.5 מיליארד לירות מעל התקציב. אמרנו שיש לנו זרכה בעודפים בתקציב הבטחון שיכסו את התייקרויות בתקציב הבטחון. מזה הגענו ל-1.850 מיליארד לירות. את הסכום הזה הצענו לכסות על ידי הקיצוצים בסך 950 מיליון ל"י ו-200 מיליון על ידי דחיות ביצוע, ועוד 200 מיליון בדחיה ברזרבות, של דברים שלא בתקציב, ו-500 מיליון לירות בבניה הבטחונית. בינתיים חסר לנו חצי מיליארד לירות, ואילו את הייתר הבאנו כאן - 1.900 מיליארד לירות בקיצוצים. אבל זה לא בא כדי להוריד את רמת התקציב אלא כדי לאפשר להסתדר ברמת התקציב. זה יכסה הוצאות נוספות. הסברנו בצורה כוללת מה סוג ההוצאה הנוספת. איננו יכולים להוציא מסעיף הרזרבה בלי שגביא את הסעיפים.

הי"ר י. קרגמן:

התקציב כפי שאושר על ידי הבג"כ בסך 35 מיליארד לירות לא קטן, אלא יש שינויים בפנים. אני אזכיר את התיקון בחוק התקציב ששינוי לפני כמה שנים, שבתוך לחץ הקיצוצים יצרנו את הפונקציה החדשה, שיקצו בתקציב אבל לא יקטינו את הסך הכל, אלא יעבירו את הסכום לא לרזרבה כי רזרבה לא מחייבת אישור מוקדם של ועדת הכספים, אלא לתקציבים נוספים. ומה שהוצע לפנינו הוא לקצץ מהמשרדים 960 מיליון לירות ולהעביר אותם לסעיף תקציבים מיוחדים. פירוש הדבר שאין שימוש בהם כל זמן שלא נחליט להשתמש בהם. יכול להיות שתקציב הבטחון יקח את כל הסכומים שתקציבים המיוחדים.

אני מציע לוועדה קודם כל לרשום לפני את הקיצוץ הזה, כאשר זה יועבר לתקציבים מיוחדים. הממשלה לא שולטת על זה, אלא זה אישור מוקדם של ועדת הכספים. (ב) אני חושב שהוועדה צריכה להמליץ על חיפוש דרך של קיצוצים נוספים. למשל, בתחום כוח-אדם. אני מבין שפיטורי עובדים זה לא ענין פשוט. אם מדובר על אלף עובדים לא כדאי לזעזע את הארץ בגלל פיטורי אלף עובדים. אם מדברים על ארבעת אלפים, זה לא יילך. אלא מה, אני מציע לוועדה להמליץ בכל זאת, היות ופורשים משירות המדינה, אם אינני טועה, כל שנה כ-8% מפנסיות, נפטרים וכו' (א.ג. פלוג: פורשים כל שנה בין 1,500 ל-3,000 איש). אני חושב שאפשר להחליט שכאשר עוזב עובד, אין מקבלים אחר במקומו, אלא בתנאים מסויימים, כמו חפאים. אז אני מציע שנדרוש שלא תהיה רק הקפאה חד-פעמית של תקנים, אלא כיוון שיש נשירה של עובדים, ייעשה מאמץ על ידי האנשים שעוסקים בפירון, שלא יקבלו אחרים סוף מבעלי מקצוע שזה לא ניתן, כמו רופאים, לבורגנים, אחיות וכו'. יש מקומות שאפשר לייצל את העבודה כאשר פורשים כמה עובדים, על ידי קצת מאמץ מצד הנותנים. הבקשה או הפניה שלנו צריכה להיות שמספר העובדים לא יגדל, למרות שהשירותים מתרחבים והאוכלוסייה גדלה. זה יביא תוך זמן מסויים לייצור.

- אני מציע לוועדה: (א) לקבל את הקיצוץ;
- (ב) לפנות לממשלה שיחפשו דרכים נוספים לקיצוץ תוך העברה לתקציבים מיוחדים
- (ג) בענין תקנים ומספר עובדים - שעקב נשירה ייעשה מאמץ שלא יתקבלו עובדים אחרים, במידה שאין המדובר בבעלי מקצוע שאי אפשר בלעדיהם;
- (ד) למסור לנו את כל הנתונים ביחס לישיבות, וקיצוצים.

אני מציע שבמליץ לבחון את ענין הישיבות הרגילות וישיבות ההסדר, לפי בקשת חבר-הכנסת פת, ולדווח לנו.

מ. ארנס:

אני מודה על ההסברים של מר גפני ושל היושב-ראש. הבנתי בדיוק מה המצב שנעשים פה קיצוצים בטעיפים השונים בסכום 808 מיליון לירות, ואת מעבירים לרזרבה כללית.

א. גפני:

הקיצוץ הוא 964 מיליון לירות.

מ. ארנס:

אבל פירושו של חבר שההצעה באה רק בחודש אוקטובר ואומרים שיעבירו את זאת לתקציבים מיוחדים ובממשת החודשים יגידו לצורך מה צריכים את הסכום.

ס. אנוס:

לדעתי האוצר חייב לעצמו ולנו הערכת מצב כוללת עד כמה שאפשר מדוייקת. אני יודע שזה לא קל בתנאי אינפלציה. אבל אני חושב שקשה לנו לתת ציונים טובים לאוצר בנושא של ציור תמונה עד כמה מדוייקת. העברנו בכנסת תקציב וכעבור שבוע אמרו שזה יביא לשואה כלכלית. שמענו שאין סכנה ברזרבות מטבע חוץ ועכשיו שומעים ההיפך. אתם צריכים לומר לנו למה מיועדים התקציבים האלה. זה קרוב למיליארד לירות. תנו לנו לפחות תכנית א. יתכן שנרצה לקצץ יותר, אבל אחרי שנשמע למה מיועד סכום זה, אולי נחליט שלא לקצץ.

א. גפני:

יש לנו רשימה של תביעות וצרכים יותר גדולים מהמיליארד הזה. הבעיה שלנו היא שכדי להגיש רשימה, אנו צריכים להוריד את הדברים שיידחו ולא ייעשו. אמרתי אז שרק התייקרויות במונח הרחב מסתכמות ב-148 מיליון לירות. וזה עוד לא כולל את כל השנה. רק זה מגיע למיליארד ושלושת רבעי מיליארד לירות. אחר-כך יש לנו עוד 250 מיליון לירות שלא מכוסים בתקציב - מקלטים והדברים שנעשים על פי דרישת הצבא והג"א, שמלכחים לבנות יותר. זה חלק מעניינים של פער של 3 מיליארד לירות, שעל זה הממשלה חליטה בעדיפות ראשונה להתחיל לתכנן ולעשות. אנו מתמודדים עם הבעיות האלה ומביאים דבר דבר. נתתי באגף לא לעכב דברים שאנו מסיימים, אלא להביא מיג אליכם.

מ. אנוס:

אני מבין את תביעה, אבל זו לא גישה טובה לעניין. כי הדבר יכול להביא לכך שמהר מאוד תביאו תקציב של כחמשים מיליארד לירות ותגיד שיש דרישות פי שניים. אחוז התקציבים המיוחדים צריך להיות בגודל סביר ביחס לתקציב.

א. גפני:

הוא פחות מ-5%.

מ. אנוס:

לפי דעתי, מיליארד לירות לא צריכים לנוע באופן חופשי.

א. גרונ:

לפי מה שמונח פה, ברור שתקציב המדינה בסך 35 מיליארד לירות חייב אישור של הכנסת במליאה, והעברה לתקציבים מיוחדים מספיק לה החלטה של הממשלה שמתיעצת עם הוועדה. לאחר שהכנסת במליאה אשרה 35 מיליון לירות, יכולה הממשלה לקחת את שני המיליארד לירות ולהעביר לתקציבים מיוחדים, ולאחר מכן ועדת הכספים יכולה להועיד את הסכום הזה או לסעיפים שקוצצו או לסעיפים חדשים.

הי"ר י. קרגמן:

או להחזיר אותם.

א. גפני:

זה נכון. הייתי הראשון שאמר כאן שאם היה מדובר על היקף גדול של התקציב אז יש בזה פגם אקטטי, ואני לא הייתי מציע לממשלה להעביר עשרה מיליארד לירות. אני חושב שהיא צריכה להביא את זאת למליאת הכנסת. אבל כאשר מדובר על מיליארד מתוך 38 מיליארד -

מ. אנוס:

זה מיליארד מתוך 15 מיליארד, וכי את הייתר הוצאתם.

א. גפני:

אינני מסכים. הקפאנו דברים בתחילת השנה. הממשלה אינה חייבת להוציא

לפי חוק התקציב את מה שיש בתקציב.

הי"ר י. קרגמן:

אני מציע שההוצעה מהתקציבים המיוחדים לא תבוא ביום בהיר אחד, אלא כאשר יתגבשו ההצעות הקונקרטיות, הן יובאו אלינו. כלומר, שיהיה פחות או יותר דיווח מוקדם לוועדה.

א. גפני:

שמעו את הדבר שכנתמבר אתם מבקשים שנדווח לכם על מצב ניצוץ התקציבים והרזרבות, במיוחד הרזרבות - מה הדברים שלא מכוסים בתקציב, ואיך אנו עומדים לכסות את זאת על ידי התקציבים המיוחדים?

הי"ר י. קרגמן:

כוונתי שנסוף נובמבר נקבל תמונה ברורה למה מיועדים מיליארד הלירות שבתקציבים המיוחדים. שתיתן לנו דיווח באופן כללי.

מ. ארנס:

אני מעריך מאוד שאתם הולכים לקראתי, אבל אין זה מספק אותי. אני מציע שהועדה לא תאשר את הגדלת התקציבים המיוחדים, אלא לקצץ את התקציבים.

הי"ר י. קרגמן:

זה לא בהתאם לחוק. החוק אישר 35 מיליארד לירות. אם אתה רוצה שיהיו 30 מיליארד לירות, צריכה להיות הצעת חוק בכנסת.

מ. ארנס:

אז אני מציע שלא נאשר את הקיצוץ של תקציב הבטחון בסכום 73 מיליון לירות.

א. גפני:

הקיצוץ בתקציב הבטחון הוא ברובו קיצוצים בשירות המילואים. לצה"ל יש יעול בשירות המילואים וזה רק לברכה במצב הנוכחי. הכוונה גם לקיצוץ בהוצאות מינהליות שונות של משרד הבטחון וצה"ל. אין פה שום דבר שקשור בהוצאות בטחוניות או רכש.

מ. ארנס:

אני מקבל את זאת ואני מוכן להוסיף לזה עוד מספר סעיפים שצריך לקצץ. לעומתם אני אביא מספר סעיפים יחסית גדולים שצריך להגדיל אותם, וכתוצאה מכך אאסור, לפי דעתי, לקצץ בתקציב הבטחון.

ג. קטרנון:

בעקבות דברי חבר הכנסת ארנס אני חושב שחשוב שהועדה תדע את מבנה הסעיפים שמדברים בהם. ההצעה של שר האוצר לקצץ והסבר של הממונה על התקציבים מה ייעשה בדברים האלה, הוא רק דבר פורמלי. שר האוצר לפי סעיף 10(ה) בהתייעצות בוועדה, רוצה להעביר לתקציבים מיוחדים. היתה תרעומת על כך שזה בסמכות שר האוצר ובהתייעצות בוועדת הכספים. כפי שהודגש, כל חוק התקציב הוא חוק הרשאה. יש דברים שזה לא הרשאה, כי את המשכורת למשל, חייבים לשלם. אבל כל חוק התקציב הוא חוק הרשאה. הממשלה רשאית להוציא סכום זה וזה. אז מה אומרים? בהתייעצות בוועדה רשאי שר האוצר להעביר סכומים מכל פרט שהוא לתקציבים מיוחדים. זאת אומרת, הממשלה בעצמה בהתייעצות בוועדה מקטינה את הסכום שהיא מורשה להוציא. אבל ברגע שהסכום הזה עבר לסעיף הוצאה 47, אז הדבר יצא מסמכות הממשלה. ואז נאמר שהועדה מחליטה על פי הצעת הממשלה בשימושים. חוק התקציב מבריל בין כל מיני דברים. יש סעיפים שנאמר בהם שר האוצר רשאי לעשות, יש סעיפים שנאמר שר האוצר בהודעה לוועדה רשאי לעשות, ויש סעיפים שנאמר שר האוצר בהתייעצות בוועדת הכספים, יש סעיף האומר שר האוצר באישור הועדה, ויש סעיף האומר שר האוצר באישור מוקדם של הועדה. לעומת הסעיפים הללו יש סעיף אחד האומר הועדה תחליט על פי הצעת הממשלה. והסכומים שהועברו היום לתקציבים מיוחדים זה בסמכותה הבלעדית של הועדה מה ייעשה בסכומים. זו לא תשובה לשאלתך, אבל חשוב שהועדה תדע.

הי"ר י. קרגמן:

היוזמת היא הממשלה. שר האוצר יכול להוציא מליון לירות למקלטים ואתה

יכול לומר לא.

מ. ארנס:

אם הועדה רוצה להגדיל את תקציב הבטחון?

הי"ר י. קרגמן:

הכנסת אשרה כבר את תקציב הבטחון. מה שאתה יכול לעשות זה שכאשר דנים בתקציב הבטחון אתה יכול לומר שאתה מציע שנמקום לתוחמים זה יילך לטנקים וכו'. בפנים, השינוי הוא בסמכות הועדה. הגדלת הסכום איננה יכולה להיות בלי הכנסת.

מ. ארנס:

מבחינת מהות העניין, אני חרד לקיצוץ של 73 מיליון לירות ממשרד הבטחון. אתם אומרים שאפשר להעביר את זה מחדש לתקציב הבטחון. איך עושים את זאת?

ק. י. קרגמן:
אתה רשאי להגיד אחר-כך שאתה רוצה מהתקציבים המיוחדים להחזיר את הסכום של 73 מיליון לירות לתקציב הבטחון.

ח. קורפו:
לא. הוא יהיה רשאי לומר את זאת אם הממשלה תאמר את זאת. אבל הוא איננו יכול לומר את זאת אם הממשלה איננה מציעה.

ג. קטרוני:
אם כל הועדה תתנגד, אינני מניח ששר האוצר יפעל בניגוד לדעת הועדה.

ח. קורפו:
גם אם נעביר את הסכום, הממשלה לא חייבת להוציא את זאת. אי אפשר לכפות על הממשלה הוצאה מסויימת.

ג. גרשוני:
לא תארת לעצמי וגם עכשיו אינני מבין, כיצד באשר באופן כללי את הקיצוצים, כאשר לא עברנו על הסעיפים, או בטרם ועדת משנה לא עברה על הסעיפים. אם אי אפשר לעשות את זאת במליאת הועדה, יש לנו ועדת משנה לענין קיצוצים, אז אני מציע שהיא תעבור סעיף סעיף.

אני רוצה להביא פה דוגמא. אינני מציע שנדבר על כל סעיף, אבל למשל בעמוד 18 מדובר על תזונת ילדים בבתי ספר. מוצע להוריד מסעיף זה 2 מיליון לירות. אם אני צריך לתת לזה אישור, אינני מוכן.

ק. י. קרגמן:
אנו נותנים אישור להעברה. איננו צריכים ממש לאשר.

ח. קורפו:
אין בכך שינוי. הממשלה יכולה להוציא ממילא פחות.

ג. גרשוני:
לו לא היה קורה שום דבר, לא היו מביאים את זאת. לפי דעתי מה שקרה הוא שהממשלה רשאית להוציא עכשיו 34 מיליון לירות במקום 36 מיליון לירות שהיתה רשאית להוציא קודם. אם תרצה שני מיליון לירות, היא תצטרך אישור נוסף מועדת הכספים. איננו רוצה שהממשלה לא תהיה רשאית להוציא 36 מיליון לירות.

ע. פיינרמן:
הנושא היחיד שנדון בוועדת המשנה לקיצוצים שאני עומד באשה היה נושא החינוך, וסעיף זה היה בדיון, וקיבלנו עליו הסבר משר החינוך. קיבלנו התחייבות מהשר שלא יורידו מרמת התזונה אלא ינסו לגבות את הסכומים מהורים בעלי יכולת. דווקא לנושא זה היתה תשובה שהניחה את דעתנו.

ג. גרשוני:
אינני חוזר בי מהצעתי. אני מציע שכפי שועדת המשנה עברה על נושא החינוך, אני מציע לעבור על כל הסעיפים האחרים, ורק אחר-כך להחזיר את הנושא אלינו.

אני רוצה שננסה בדיוק מה יבוא אלינו בנובמבר. אני רוצה שקודם יהיה דיון כולל ואחר-כך יעבור הנושא לוועדת המשנה.

ח. קורפו:
אינני מבין כל כך את ההגיון שבהצעת חבר-הכנסת גרשוני. המצב הכספי הוא כזה שאילו הממשלה היתה מציע להוריד עוד סכום, היינו צריכים לאשר את זאת. אבל להביא את זאת למצב כזה שהממשלה תצטרך לבוא לוועדת הכספים ולנסות כל דבר שהיא רוצה לעשות? אילו היו אומרים, הממשלה דורשת עוד ואנו לא מכנסים לפרטים, היינו מועלים בתקדימו. אבל היות שהממשלה אומרת שהיא רוצה להקפיא סכום מסויים בתקציבים מיוחדים ולהשאיר את מה לשיקולה היותר תקיף של הועדה, אני חושב שזה נותן לוועדה אפשרות לבדוק את חברי. אי-אישור היום איננו טוב מבחינה זו שהממשלה בינתיים תוציא את הכסף והיא לא צריכה להוציא אותו.

ע. פיינרמן:
שתי הערות: אני מבין מה מונח ביסוד הצעתו של חבר-הכנסת גרשוני, והייתי גם מקבל אותה אילו היא היתה אופרטיבית וניתנת לביצוע. הבעיה היא שועדת

המשנה, במסגרת הזמן המועט שנותר לה כתוצאה מישיבות מליאה, צריכה היתה לעסוק בכמה נושאים, ויש לחץ גדול של נושאים וכוונות לקיצוצים, שנובעים מכמה טטנדרטים חדשים שלא קשורשם דווקא בתקציב של שנה זו. ויש לנו כוונה להביא את זאת כתוספות לנושא הזה. גם בזה אנו מתקשים מאוד במסגרת של ישיבה אחת לשבוע. כך שאם זה יוטל עלינו, זה לא יהיה אופרטיבי. אני חושב שיהיה יותר נכון שאנו נלך פה בדרך כזו: איננו צריכים לאשר את הצעות הקיצוץ. אם חברים בוועדה יחשבו שיש נושאים שצריכים פה תשובה, יהיה יותר הגיוני את אותם נושאים להעביר לוועדת המשנה, כפי שנעשה בענין החינוך. אבל לבקש מאתנו לעבור על הכל, זה לא מעשי.

הי"ר י. קרגמן:

יש פה הצעה מרחיקת לכת שחבר הכנסת ארנס מציע - שאם כל הועדה תדרוש שלא יקצצו בבטחון את ה-73 מיליון לירות, אז אמנם האוצר יכול באופן פורמלי לסרב, אבל אני חושב שזה סכום שיוכל משרד הבטחון לקצץ אותו. זה נעשה בתיאום עם שר הבטחון. ואין זה סכום גדול מתוך 16 מיליארד לירות שמהווים את תקציב הבטחון. פרט לכך, אפשר תמיד להחזיר למשרד הבטחון את הסכום הזה, ואינני מדבר על הוספת סכום יותר גדול לתקציב הבטחון.

א. רונן:

אני רוצה לדייק במונחים. אין פה הצעה לקצץ שום דבר. ההצעה של שר האוצר היא להעביר מתקציב הבטחון לתקציבים מיוחדים 73 מיליון לירות. חבר הכנסת ארנס יכול להציע לא להעביר.

הי"ר י. קרגמן:

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת ארנס.

הצעתו של חבר הכנסת ארנס לא לאשר העברת 73 מיליון לירות מתקציב הבטחון לתקציבים רגילים, לא נתקבלה.

ח. קורפן:

אני מציע: א. הועדה רושמת לפנייה את הודעת הממשלה על קיצוצים בתקציב. ב. הועדה סבורה כי בקיצוצים המוצעים אין די, וכי ישנם סעיפי הוצאה שלא נעשה בהם כל קיצוץ. ג. הועדה סבורה כי בהצגת הקיצוץ יהיה משום אחיזת עיניים אם הממשלה תציע לוועדה להחזיר סכומים אלה לסעיפים המקוצצים.

הי"ר י. קרגמן:

אני מציע שועדת הכספים ממליצה לממשלה שתבחן אפשרויות נוספות של קיצוצים. אני מוכן להצביע את ההצעה של חבר הכנסת קורפן.

אני מציע את הסיכום הבא:

- א. אנו רושמים לפנינו.
- ב. אנו ממליצים לפני הממשלה לבחון אפשרויות נוספות של קיצוצים.
- ג. סוכם בינינו שעד סוף חודש נובמבר תובא לפנינו תכנית של השימוש בתקציבים מיוחדים. מר גפני טוען שיש דברים דחופים. אם יהיו כמה דברים דחופים, אין הוא מתנגד שהם יובאו לוועדה.
- ד. שיובא לפנינו החומר ביחס לנתונים שביקשו כאן חברים.

לא נתקבלה הצעתו של חבר הכנסת קורפן. נתקבלה הצעת היושב-ראש.

מ. ארנס:

אני רוצה לומר מספר מלים בנושא של החברה לישראל. אני חושב שכל דבר שיעשה על ידי הועדה צריך להיות מיידית. אנו לא ועדת חקירה. לדעתי, לא הצלחנו ביותר בטיפול בבנק ארץ-ישראל בריטניה. יש מספר דברים בנושא של החברה לישראל שלדעתי הם ברורים ולא דורשים כל חקירה. אנו צריכים לדבוק מן הממשלה לחליף את נציגיה במועצת המנהלים.

הי"ד י. קרגמן:

אמרתי שאינני יכול לקיים ישיבה
 כי היה דיון בכנסת. לו היו מחליטים
 שמעבירים את הנושא לוועדת הכספים, היינו כבר יושבים. ועדת הכנסת עוד
 לא החליטה לאיזו ועדה להעביר את הנושא. קיבלתי מיושב-ראש ועדת
 הכנסת הודעה שאין לקיים ישיבה בענין זה כל זמן שועדת הכנסת לא החליטה.
 ביום ג' מתכנסת ועדת הכנסת ואם היא תחליט להעביר את הנושא לטיפול
 ועדת הכספים, נקיים ביום ד' ישיבה עם שר האוצר. ההגיון אומר שיעבירו
 את הנושא לטיפול ועדת הכספים, אבל מי יודע...

הישיבה נוסלה בשעה 12:30